

Aanvullend onderzoek naar natuurwaarden van de Albaplas

Ecologisch

Adviesbureau

Mulder

Foto omslag: Albaplas.

Colofon

Mulder, J. (2012): Aanvullend onderzoek naar natuurwaarden van de Albaplas. Ecologisch Adviesbureau Mulder, Apeldoorn.

In opdracht van Dhr. A. Schouten, Beekbergen.

Datum rapport: 16-10-2012.

Status rapport: concept.

Ecologisch Adviesbureau Mulder
Trekweg 70
7322HS Apeldoorn
telefoon: 055-3010085 / 06-30470511
e-mail: contact@ecologischadviesbureau.nl
internet: www.ecologischadviesbureau.nl

© 2012 Ecologisch Adviesbureau Mulder.

Ecologisch Adviesbureau Mulder is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Ecologisch Adviesbureau Mulder; opdrachtgever vrijwaart Ecologisch Adviesbureau Mulder voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoudsopgave

1 Inleiding	4
1.1 Doel en aanleiding rapport.....	4
2 Amfibieën.....	5
2.1 Te verwachten soorten.....	5
2.2 Onderzoek.....	5
2.3 Resultaten.....	5
3 Vleermuizen.....	6
3.1 Te verwachten soorten.....	6
3.2 Onderzoek.....	6
3.3 Resultaten.....	6
4 Overige waarnemingen.....	7
4.1 Vogels.....	7
4.2 Zoogdieren.....	7
4.3 Vissen.....	7
4.4 Planten.....	7
5 Gevolgen voor de plannen.....	8
5.1 Amfibieën.....	8
5.2 Vleermuizen.....	8
5.3 Vogels.....	8
Bijlage 1. Data en omstandigheden.....	9

1 Inleiding

1.1 Doel en aanleiding rapport

Dit rapport is een aanvulling op de quickscan naar natuurwaarden van het terrein rondom de Albaplas zoals eerder uitgevoerd (Mulder, 2012). In dat onderzoek werd aangeraden nader onderzoek te doen naar amfibieën en vleermuizen, omdat vragen omtrent die soortgroepen niet beantwoord konden worden binnen het kader van de quickscan.

Voor amfibieën werd onderzoek aangeraden om te achterhalen of de zoeklocaties rondom de plas traditioneel gebruikte voortplantingsplaatsen van (juridisch zwaarder beschermde) amfibieën betreffen.

Onderzoek naar vleermuizen was nodig om te achterhalen welke soorten in welke aantallen aanwezig zijn en of de functionaliteit van verblijfplaatsen voor deze dieren in het geding is.

In het bijzonder wordt de vraag beantwoord of de Meervleermuis gebruik maakt van de plas als belangrijk foerageergebied, mede gezien de status als kwalificerende soort voor het nabije Natura2000-gebied de Veluwe.

De ruwe velddata en omstandigheden staan in Bijlage 1.

2 Amfibieën

2.1 Te verwachten soorten

In de Albaplas en omgeving zouden op grond van habitatgeschiktheid en regionale verspreiding de volgende soorten amfibieën verwacht kunnen worden: Kleine watersalamander, Kamsalamander, Gewone pad, Rugstreeppad, Bruine kikker, Heikikker, Bastaardkikker en Poelkikker.

2.2 Onderzoek

Omdat de diverse te onderzoeken soorten verschillende activiteitsperiodes kennen zijn meerdere onderzoeksmomenten overdag en 's nachts gebruikt. Zie het overzicht van onderzoeksdata hieronder.

23 februari	na zonsondergang, i.h.b. voor Kamsalamander
15 maart	na zonsondergang, i.h.b. voor Heikikker
24 maart	overdag, voor voortplanting vroege soorten
20 april	na zonsondergang, tijdens vleermuisonderzoek, o.a. voor Rugstreeppad
8 mei	na zonsondergang, tijdens vleermuisonderzoek, i.h.b. voor Rugstreeppad
29 mei	overdag, i.h.b. voor Poelkikker en larven salamanders

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van een combinatie van technieken. Zichtwaarnemingen (al dan niet met behulp van een sterke zaklamp), geluidswaarnemingen en schepnetvangst op momenten overdag bij zonnig weer én 's nachts bij voldoende hoge temperaturen vormen samen de combinatie die onderzoek naar genoemde soorten mogelijk zou moeten maken.

2.3 Resultaten

De soorten Gewone pad, Bruine kikker, Bastaardkikker en Poelkikker zijn waargenomen.

In de noordwesthoek van de plas werd op 24 maart overdag in een stukje met riet voortplanting van Gewone pad vastgesteld. Paarbereide mannetjes, amplexen en eisnoeren waren aanwezig. Zie Afbeeldingen 1 en 2. Voortplanting van Bruine kikker wordt daar ook vermoed. Een vergissing van een mannelijke pad die een vrouwelijke Bastaardkikker vasthield toont voorkomen van die soort aldaar ook aan. Op dezelfde onderzoeksrunde werden roepjes van Bruine kikker gehoord in het moeras in de zuidoosthoek van de plas. Dit duidt op voortplanting daar. Poelkikker kon toen gevangen worden in een van de twee poelen in het gebied.

Op 29 mei bleken meerdere groene kikkers langs de oost- en noordzijde van de plas aanwezig. Op het eerste gezicht waren dit Bastaardkickers, maar niet uitgesloten kan worden dat er ook Poelkickers voorkomen.

In de poelen werd een twintigtal groene kikkers gezien, waarvan waarschijnlijk drie Poelkikker. Een ter plekke gevangen exemplaar was zeker Poelkikker.

Kamsalamander, Heikikker en Rugstreeppad werden niet waargenomen.

Afbeelding 1. Riet in noordwesthoek van de plas met voortplanting van Gewone pad.

Afbeelding 2. Vijf amplexen van Gewone pad.

Afbeelding 3. Waarnemingen amfibieën.

Blauw: voortplanting Gewone pad.

Rood: Poelkikker.,

Groen: Bruine kikker.

Geel: groene kikkers (waarschijnlijk vooral Bastaardkikker).

3 Vleermuizen

3.1 Te verwachten soorten

De ligging aan de rand van de Veluwe, de aanwezigheid van groot open water en bos maken dat vele soorten vleermuizen te verwachten zijn. Eigenlijk alle soorten die van de regio traditioneel bekend zijn, inclusief de Bosvleermuis die recentelijk voor de Veluwe hieraan toegevoegd kan worden.

3.2 Onderzoek

Onderzoek heeft plaatsgevonden naar foeragerende dieren, vliegroutes, zomerverblijfplaatsen, kraamkolonies en paarverblijven conform het Vleermuisprotocol van 2012.

Een van de voornaamste vragen was of de plas van belang was voor foeragerende Meervleermuizen.

Voor de waarnemingen werd gebruik gemaakt van zichtwaarnemingen (al dan niet behulp van een zaklamp) en een batdetector (van het type time expansion danwel time division). Geluidsopnames werden vastgelegd.

Om recht te doen aan de ecologische verschillen van de te verwachten soorten en de verschillende potentiële functies van de aanwezige structuren voor vleermuizen heeft onderzoek plaats gevonden over vijf verschillende data verdeeld over het jaar. Zie het overzicht van onderzoeksdata hieronder.

20 april	t.b.v. voortplanting Grootoorvleermuis
8 mei	t.b.v. zomerverblijf, foerageren etc.
12 juni	t.b.v. zomerverblijf, foerageren etc.
27 augustus	t.b.v. paartijd
17 september	vroegtijdig afgebroken vanwege plotseling slecht weer.
11 oktober	t.v.v. paartijd

3.3 Resultaten

Rosse vleermuis, Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Watervleermuis en waarschijnlijk Baardvleermuis en Grootoorvleermuis zijn waargenomen (Afbeelding 4).

Rosse vleermuizen zijn alleen hoog overvliegend waargenomen. Laatvlieger is éénmaal waargenomen. Deze gebouwbewonende soort wordt hier hooguit foeragerend verwacht. Vaste verblijfplaatsen hiervan bevinden zich buiten het gebied, eventueel in een van de woningen aan de rand.

Gewone dwergvleermuizen werden regelmatig aangetroffen. In het gehele gebied wordt met regelmaat gefoerageerd door exemplaren van deze soort. Ook van Gewone dwergvleermuizen bevinden de verblijfplaatsen zich meestal in gebouwen. De Ruige dwergvleermuis werd soms foeragerend gehoord. Deze soort maakt ook gebruik van holtes in bomen, achter loszittende schors etc. Vaste verblijfplaatsen van deze soort werden niet vastgesteld.

Van de Grootoorvleermuis werden soms in de zuidoosthoek van het gebied zeer kort en éénmalig per bezoek een fractie van een seconde enkele pulsen opgevangen. Sociale geluiden in de paartijd werden niet gehoord. Mogelijk huist er een exemplaar in de zuidoosthoek met als mogelijke verblijfplaats een van de gebouwen die daar staat (huizen/schuren). De soort kan ook gebruik maken van boomholtes.

Watervleermuizen werden foeragerend boven de plas waargenomen (zicht- en geluidswaarnemingen). Op alle onderzochte plekken werden meerdere exemplaren waargenomen bij de plasrand en verder op de plas. Het lijkt er op dat de gehele plas voor foerageren gebruikt wordt. Ook boven de paden werd heel zelden even een Myoot gehoord, waarschijnlijk Baardvleermuis. Meervleermuizen werden niet gedetecteerd.

Afbeelding 4. Vleermuizen.

Rode kruisjes: foeragerende Gewone dwergvleermuizen.

Gele kruisjes: foeragerende Ruige dwergvleermuizen.

Lichtblauwe kruisjes: foeragerende Myoot, waarschijnlijk Baardvleermuis.

Donkerblauwe cirkel: waarschijnlijk Grootoorvleermuis.

Blauw in plas: foerageergebied Watervleermuizen.

4 Overige waarnemingen

4.1 Vogels

Op 20 april werd rond zonsondergang een IJsvogel gezien boven de plas. Gezien het late tijdstip is te verwachten dat een nestplaats zich in de omgeving bevindt.

Dezelfde avond werd nabij de grote Torenavalkennestkast in de zuidoosthoek van het gebied een wegvliegende grote uil gezien. Niet duidelijk werd om welke soort het ging.

Aan de bosrand tegen de beoogde woningbouwlocatie werd een in gebruik zijnd nest van een paartje Kraai gezien.

Op 24 maart werd nestbouw van een Boomklever waargenomen in een eik langs de weg aan of net buiten de rand van het gebied.

In september en oktober bleken er zich 's nachts grote aantallen watervogels (ganzen, Meerkoeten en een tiental Knobbelzwanen) te bevinden op de plas.

In de winter en het vroege voorjaar werd een Grote zilverreiger waargenomen aan de westelijke plasrand. Het gebied schijnt regelmatig in gebruik te zijn als slaappleats voor een tiental Grote zilverreigers (informatie van een vogelaar).

4.2 Zoogdieren

In de uitgebreide bremvegetatie in de noordoosthoek van het gebied werd op 20 april een Reebok opgestoten.

4.3 Vissen

Er werd meerdere keren een visser waargenomen, zowel overdag als 's nachts met meerdere hengels. Er zullen dus wel vissen aanwezig zijn. Bij schijnen 's nachts in het zeer heldere water werden jonge Snoeken gezien tussen het vederkruid.

4.4 Planten

In de voedselarme plas groeien velden vol van het zeldzame Teer vederkruid een zeldzame plant van voedselarm water in zandstreken. De soort staat op de Rode Lijst met status Bedreigd.

5 Gevolgen voor de plannen

5.1 Amfibieën

Van de vier waargenomen amfibiesoorten is de Poelkikker een juridisch zwaarder beschermde soort. Deze soort is uitsluitend met zekerheid aangetroffen in de poelen buiten de plas. Deze poelen worden door de inrichtingsplannen niet beïnvloed. Een voorkomen langs de oost- en noordzijde wordt vermoed.

Op de beoogde bouwlocaties werden geen amfibieën aangetroffen.

De locaties aan de zuidoever zijn weinig tot niet geschikt voor amfibieën vanwege overmatige beschaduwing door bos. De beoogde bouwlocatie in het noordwesten van de plas valt ver genoeg buiten de gevonden voortplantingsplaats voor amfibieën om verstorend te kunnen zijn.

Negatieve effecten van de plannen op amfibieën worden uitgesloten.

5.2 Vleermuizen

Een zowel voor de soort- als gebiedsbescherming belangrijke vraag was of de plas een belangrijk foerageergebied is voor de Meervleermuis. De Meervleermuis werd niet waargenomen. In plaats daarvan maakt de Watervleermuis, een soort met een min of meer gelijk foerageergedrag, gebruik van de plas. Hierbij lijkt geen voorkeur voor bepaalde delen, overeenkomend met de door de plannen beïnvloede locaties te bestaan.

Er zijn geen belangrijke foerageergebieden, essentiële vliegroutes, vaste zomer- of paarverblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld.

Vleermuizen vormen dus géén belemmering voor de uitvoering van de plannen.

5.3 Vogels

De Ijsvogel lijkt de plas als voortplantingsplaats te hebben. Verwacht wordt dat een eventueel nest zich aan de westzijde (waar geen activiteiten ontplooid zullen worden) zal bevinden vanwege de daar aanwezige rust en voor nestbouw geschikte steile oevers. Daar zijn ook boven het water hangende takken aanwezig waarvandaan vis gevangen kan worden. De bouwplannen zullen geen invloed hebben op deze soort.

Ongeveer aan de rand van de beoogde bouwlocatie voor de woning was dit jaar een kraaiennest in gebruik. Verstoring van dit nest lijkt niet aan de orde bij deze niet-schuwe soort. Kraaiennesten kunnen ook gebruikt worden door soorten die zelf geen nest bouwen, zoals de Ransuil of gebruikt worden als basis voor een eigen nest (Buizerd). Dit gebruik zal door de voorgenomen plannen geen doorgang kunnen hebben. Vooralsnog is hier geen sprake van, maar met een eventueel gebruik door Ransuil in de toekomst dient rekening gehouden te worden bij de plannen en planning. Preventief verwijderen van het nest buiten de broedtijd is een optie. Het belemmeren van broeden door activiteiten vooraf aan het broedseizoen is toegestaan bij de Kraai, waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn. Anders dient kort voorafgaand aan de tenuitvoerbrenning van de plannen onderzocht te worden of gebruik door Ransuil uitgesloten kan worden. De broedtijd begint vaak al in februari en kan, in verband met mogelijk tweede nesten tot in de zomer doorlopen.

Bijlage 1. Waarnemingen, data en omstandigheden

23 februari

's avonds, temperatuur 11 graden.

Gezocht naar amfibieën, i.h.b. Kamsalamander: niets waargenomen.

15 maart

's avonds, temperatuur 7 graden na warme zonnige dag, 16 graden, windkracht 2, beginnende mist.

Gezocht naar amfibieën i.h.b. Heikikker: niets

Volgens padden.nu was 4 maart een geschikte dag met veel amfibieëntrek. Daarnaast een piek in de periode 10-12 maart. Binnen de trajecten die door padden.nu gemonitord worden is de Heikikker zeldzaam, maar op 4 maart werden ze wel gesignaleerd.

24 maart

einde ochtend, veel zon, temperatuur 12 graden, windkracht 2-3

In de poelen Poelkikker gevangen en twee groene kikkers zien plonzen.

In riet in noordwesthoek (coördinaten) voortplanting van Gewone pad (meerdere amplexen en drukke mannen)

Ook Bastaardkikker daar (een gemengde amplex)

In zuidoosthoek in nauwelijks toegankelijk moeras roepende man Bruine kikker gehoord.

Langs weg nest in wording van Boomklever

Steilrandjes met open zand nabij beoogde bouwlocatie woonvilla met nesten van solitaire bijen.

20 april

's avonds rond en na zonsondergang, temperatuur 9 graden, windkracht 2-3, onbewolkt.

Vlak voor donker een IJsvogel gezien boven de plas.

Reebok in bremvegetatie

Circa 10 Gewone dwergvleermuizen foeragerend.

Een nest van Kraai in bosrand beoogd bouwlocatie huis

Een grote uil circa 10 meter van nestkast in zuidoosten wegvliegend gezien.

Geen amfibieën bij poelen of oever waargenomen.

Geen sociale geluiden van Grootoorvleermuis gehoord.

Enkele mogelijke echolocatiepulsen van Grootoorvleermuis werden gehoord in de zuidoosthoek van het gebied.

Een visser was met tent en drie hengels aanwezig langs de plas.

8 mei

Temperatuur 14 graden, windkracht 1-2, afwisselend bewolkt met volledige opklaringen en wolkjes met enige motregen.

Onderzoek van de plas op foeragerende (Meer)vleermuizen en geluidswaarnemingen van amfibieën.

Zonsondergang 21.14 uur. Detectoronderzoek 22.15-00.15 uur.

Voortdurend Myoten boven de plas. Geluid en gedrag wijst op Watervleermuizen.

Soms Gewone en Ruige dwergvleermuizen boven de plasrand.

Boven paden ook Myotus spec. en dwergen, tot 52 kHz.

23.32 uur een overvliegende Rosse vleermuis
23.35 uur enkele minuten een Ruige dwergvleermuis boven het pad aan de oostkant.

29 mei

Temperatuur 20 graden, windkracht 3, 3/8 bewolking.
Onderzoek naar amfibieën en reptielen aan het begin van de middag.

In de twee poelen waren circa 20 groene kikkers te zien, waarvan 3 er uitzagen als Poelkikker. Determinatie op grond van kleine gestalte, relatief korte achterpoten, kleur (grasgroen mannetje vrijwel zonder donkere vlekken, oogkleur (geel bij man). Een gevangen vrouwtje liet tevens de voor Poelkikker specifieke metatarsusknobbel en een witte buik zien.

Langs de plas op enkele plekken met wat moerasvegetatie langs de oost- en noordzijde ook af en toe een wegplonzende groene kikker (Bastaardkikkertype).

Veel libellen, o.a. Platbuik, Gewone oeverlibel, Grote keizerlibel.

Een nog niet bloeiende orchidee (*Dactylorhiza spec.*) aan de oostzijde van de plas.

Een jong Snoekje gezien en een visser met meerdere hengels.

12 juni

Onderzoek naar vleermuizen rond en na zonsondergang.
Temperatuur 14 graden, windkracht 4, 8/8 bewolking.

Boven de plas is het druk met vliegende, trawlende Watervleermuizen.

27 augustus

Temperatuur circa 18 graden, windkracht 2, 7/8 bewolking.
Zonsondergang 20.34 uur.
Veldonderzoek 21.50-23.50 uur.

Op de plas overal enkele Watervleermuizen aanwezig.

Op het land enkele foeragerende Gewone dwergvleermuizen en eenmaal een Laatvlieger.

Geen territoriale roepen van vleermuizen gehoord.

Fractie van seconde waarschijnlijk grootoervleermuis gehoord in hoek bij huizen.

17 september

Veldbezoek voortijdig afgebroken vanwege flinke regen.

Er was een groot aantal ganzen aanwezig op de plas (geluidswaarneming panikerende dieren).

11 oktober

Temperatuur 12-9 graden, windkracht 2-3, 0/8 bewolking.
Zonsondergang 18.50 uur.
Veldonderzoek 19.30-21.30 uur.

Direct bij aankomst foeragerende Gewone dwergvleermuizen boven bremvegetatie en paden.

Vanaf circa 20.00 uur twee Myoten foeragerend boven pad op laatste deel in noordwesten (opnames).

Twee Ruige dwergvleermuizen boven plasrand foeragerend.

Over gehele toegankelijke gebied plus zuidoever circa 10 Gewone dwergvleermuizen.

Enkele overvliegende Rose vleermuizen.

Waterpeil erg gezakt. Een poel opgedroogd, andere bijna.
In noordoosthoek is een zandplaat droog komen te liggen. Tussen het eilandje daar en de oever is nu slechts een water van circa twee meter gelegen.
In de poelen waren nog enkele jonge groene kikkers aanwezig, op het oog Poelkikker.